

Zpráva o prvním setkání dětí Františka Příborského

PAVLA PLACHÁ

Na přelomu letošního května a června vyústil v dojemné finále příběh, který začali psát v roce 1939 protinacističtí odbojáři Marie Pětrošová a František Příborský. Jejich dcera Milena Ručková se ve svých 82 letech ve Velké Británii poprvé setkala se svými sourozenci, které měl její otec později se svou anglickou manželkou.

● Sourozenci se našli díky článku o Milenině matce Marii Pětrošové, který jsem publikovala v roce 2019 v časopise *Historie a vojenství*. Popisovala jsem v něm protinacistickou činnost Mileniny matky, její uvěznění, výslechy na Gestapu i pozdější smrt v koncentračním táboře Ravensbrück. Zmínila jsem i osudy Milenina otce Františka Příborského, jemuž se před zatčením podařilo v roce 1939 z protektorátu uprchnout. Jako voják československé zahraniční armády se ještě za války v Anglii oženil a s manželkou Elizabeth měl dalších pět dětí.

Když jsem psala zmíněný článek, nevěděla jsem, zda o sobě sourozenci vědí. Hledala jsem Milenu, ale dlouho se mi ji nedařilo najít. Poslední stopa byla z osmdesátých let a vedla do Třince. Kontakt jsem našla na internetu víceméně náhodou až začátkem roku 2020 a hned jsem Mileně zavolala. O článku věděla, ale chtěla si o všem promluvit osobně. Jenže cestu do Beskyd jsem musela kvůli epidemii covidu-19 odložit. V dubnu téhož roku mi přišel e-mail od Anne Priborsky.

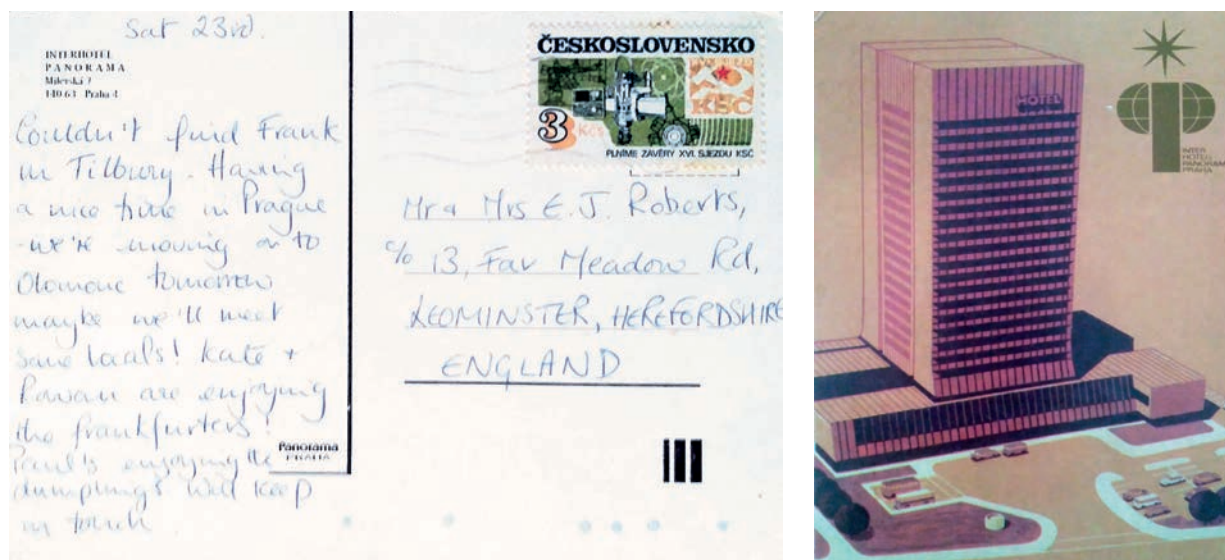
Titulní strana loňského vydání revue *Paměť a dějiny* s fotografií Mileny Ručkové z pozůstalosti Františka Příborského (repro: PaD)

Anne pátrala po otcově minulosti od roku 1983. Tehdy se proti jeho vůli vydala se svým manželem a dětmi na dobrodružnou cestu do komunistického Československa. Našla zde

jeho sestry Žofii a Marii, které si do té doby myslely, že jejich bratr Franta už nežije. Když jim ukázala fotografii „neznámé české dívky“, řekly jí, že vypadá jako Příborská, ale že nevědí, kdo by to mohl být. O existenci Mileny přitom věděly. Byly v kontaktu s její babičkou a sama Milena kolem svých 18 let tetu Marii navštívila, když hledala svého otce.

Ve stejné době, kdy jsem psala článek pro *Historii a vojenství*, se Anne rozhodla shrnout výsledky svého dosavadního pátrání po otcově minulosti do malé knížky určené příbuzným, nazvala ji *My Czech book*. Připojila se také do facebookové skupiny širší rodiny Příborských, kam umístila i fotku „neznámé české dívky“. Jedna z příbuzných, Jana Rosecká, jí pak poslala můj článek. Anne si ho překládala pomocí Google překladače. „Když jsem ho začala číst, s postupným překládáním se zdálo být čím dál tím víc zjevné, že asi máme v Čechách poloviční sestru. Nemohla jsem tomu uvěřit. Dočetla jsem do konce a říkala si, dobře, jestli máme sestru, bude jí osmdesát. Žije ještě? Rozhodla jsem se, že musím najít autorku článku. Vygooglovala jsem si Pavlino jméno a našla její e-mailovou adresu. Napsala jsem jí, kdo jsem, a to byl začátek nalezení Mileny. Článek jsem poslala svým bratrům a sestřám. Pročetli si ho, byla to ohromující story, neuvěřitelná, ale zároveň to byla pravda.“

Milena a její britští sourozenci Frank, Richard, Janet, Anne a Jane tak sice o sobě věděli „už“ od dubna 2020, ale kvůli covidu, zdravotním komplikacím i jazykové bariéře se

Pohlednice hotelu Panorama, kterou poslala v roce 1983 Anne Priborsky svému otci z Prahy. Dodržela přitom jeho konspirační pokyny: v adrese uvedla rodné jméno své matky a informovala ho, že se jí nedaří najít „Franka v Tilbury“, tedy otcova přítele z jeho rodného Bouzova a později i z československé zahraniční armády Františka Navrátila. (repro: Anne Priborsky)

jim setkání nedařilo uskutečnit. Teprve vloni v listopadu se našel termín i místo. Anne nabídla pro setkání svůj prostorný dům v jihoanglickém městě Hove. Přelom května a června se zase zdál být dobou, kdy nehrozí lockdowny v důsledku celosvětové pandemie.

PRVNÍ OSOBNÍ SETKÁNÍ

Je neděle 29. května 2022. Na hlavním nádraží v Brně se setkávám s Milenou Ručkovou a jejím manželem Mirkem. Společně vyrážíme na dlouhou plánovanou a poněkud neobvyklou cestu do Velké Británie. Cestování na dlouhé vzdálenosti je pro Ručkovy vzhledem k jejich věku náročné. Z domova ve Starých Hamrech vyjeli už ráno. Drží se ale statečně, a to i navzdory tomu, že kvůli nečekanému zrušení letu z Prahy musíme na poslední chvíli měnit místo odletu na Brno i cílové londýnské letiště. I když nás z Londýna-Stanstedu veze taxík, zastavujeme před Anniným domem až kolem desáté večer.

Přivítání je dojemné. Anne a její starší sestra Janet se s Milenou

a Mirkem dlouze objímají. České pozdravy se mísí s anglickými. František Příborský, který v roce 1946 udělal za svou českou minulost tlustou čáru, se svými dětmi narozenými ve Velké Británii svým rodným jazykem vůbec nemluvil. I když jim přece jen pár slovíček v paměti utkvělo, jak se ukáže v příštích dnech, na základní domluvu to zdaleka nestačí. V obývacím pokoji vkusně renovovaného britského řadového domu si ještě chvíli povídáme o náročném cestě. Milena se ptá, zda by bylo možné navštívit hrob jejího otce. Na hřbitov je to ale pět hodin cesty autem, proto předá Anne malou sádrovou květinu s prosbou, aby ji příležitostně položila na hrob. Jdeme brzy spát. Čeká nás náročný den, přijedou zbývající tři sourozenci.

V neděli postupně dorazí Richard, Frank a Jane. S nimi i jejich partneri a některé z dětí a vnoučat, takže se dům začíná plnit. Milena se k mému údivu orientuje mezi mnoha novými příbuznými velmi dobře. Většinu přítomných už totiž zná přes Facebook. Dva roky si posílají fotky a také krátké zprávy, které luští pomocí Google překladače.

Radost z nové české sestry je obrovská. A naopak. Objímají se, nechávají se společně fotit, předávají si dárky. Jde ale o shledání mimořádné i mezi britskými sourozenci. Jak mi prozradí Anne, naposledy se všichni sešli před sedmi lety na pohřbu jejího manžela. Rodina nemá ve zvyku vídat se často. Dnes sice většina jejích členů bydlí v Anglii, ale v produktivním věku byli roztroušeni po Evropě, Asii i Americe.

Frank, narozený v roce 1943, přiletěl v doprovodu své dcery z německého Hannoveru. Posledních několik let žije kvůli zdravotním komplikacím po operaci srdce v pečovatelském domě. Od Mileny se nemůže odtrhnout. Oba dny, které s námi tráví, je v její blízkosti. Chvillemi ji drží za ruku nebo kolem ramen. Také Milena vedle něj vypadá velmi spokojeně. Jak vyjde najevo, Frank je jediný ze sourozenců, o němž věděla. Její otec jí o něm řekl během své krátké návštěvy ve Frýdku v roce 1946. Tehdy přijel k Mileniným prarodičům, kteří o ni pečovali po uvěznění její matky, aby si ji odvezl s sebou do Anglie. Mileně sliboval bratříčka a dal jí jeho fotku.

První fotka po příjezdu do Hove: Anne, Milena a Janet. Milena se svým bratrem Frankem, který se naoko zlobí, že kvůli Mileně už není nejstarší „dítě“. Všichni sourozenci poprvé pohromadě. (3x foto: Pavla Plachá)

„Dlouho jsem ji opatrovala. Když mi někdo říkal, ty se máš, ty jsi jedináček, říkala jsem, že nejsem, že mám bratra,“ rozvzpomene se vlivem okolností. Fotku malého Franka ale bohužel později ztratila. Frank vypráví, jak

jejich manuálně zručný otec vyrobil vrtuli na helikoptéru, která se válela u nich doma na půdě, a pak ji použil na nábytek do dětského pokoje. Než stačím jeho vzpomínku přeložit do češtiny, vybaví se Mileně, že

jí o otcových plánech na sestavení helikoptéry vyprávěla její babička.

Mladší bratr Richard Milenu občas oslovuje česky „drahá sestro“, samozřejmě s patřičným britským přízvukem. Na setkání přivezl také

První společná rodinná večeře. Milena s bratrem Richardem, který vtipkuje o názvu obce, kde Milena žije (Staré Hamry). Manželé Ručkovi před odletem do Velké Británie. (3x foto: Pavla Plachá)

staré válečné fotografie, které mu zůstaly po otci. Ze všech sourozenců se nejvíc zajímá o jeho vojenskou kariéru. Je pyšný na to, že byl v pořadí desátým vojákem, který se už v květnu 1939 přihlásil do českého legionu v Krakově. Vypráví o jeho jizvách ve tváři po vážném zranění u Dunkerku a o vyznamenáních. Dokonce otce identifikoval na filmovém záznamu z tábora v Cholmondeley, který našel na webové stránce britského Imperial War Museum.

KLÍČOVÝ MOMENT

Janet, která žila 34 let v Itálii, o sobě říká, že je „nejbláznivějším členem rodiny“. Od Mileny odposlouchává češtinu a snaží se opakovat některá slova. Během našeho pobytu jsou její české pokusy zdrojem všeobecného veselí. Během pěti dnů už své „ježíšmarja!“ vyslovuje jako rodilá mluvčí. V uvolněné atmosféře na rodinném barbecue tančí mezi přítomnými.

Nejmladší z dětí, Jane, která pracuje v sociální sféře s adoptovanými dětmi, uvažuje: „V práci se setkávám s lidmi, kteří se snaží vystopovat rodinnou historii. Nikdy jsem si nemyslela, že budu mít svůj vlastní příběh, který

budu vyprávět.“ Jane přijela ke svým příbuzným na Moravu poprvé v roce 1985. Od té doby navštívila otcovu vlast mnohokrát. S rodinou jezdila k otcově sestře a jejím dětem do Loštic, v zimě na lyže do Krkonoš. Právě Jane nejvíc vrtá hlavou, proč jí příbuzní o sestře Mileně nikdy neřekli. To, že by o ní věděla její matka, která zemřela v roce 2011, vylučuje. „*Naše matka nikdy nedokázala udržet jakékoli tajemství,*“ shodují se všichni britští sourozenci. Příbuzní, s nimiž se kdysi setkala Milena, už jsou také po smrti, takže tato otázka nejspíš zůstane nezodpovězena. Stejně jako to, proč František Příborský v roce 1946 nepřivezl svou prvorozenou dceru do Anglie. „*Dovedete si představit, že by se otec po čtyřech letech manželství najednou objevil doma s dítětem, které měl s jinou ženou?*“ kroutí hlavou Richard. „*Matka by to samozřejmě pochopila, byla přece válka!*“ oponují mu vehementně jeho sestry. I s Milenou se nakonec všichni shodujeme na tom, že šlo o klíčový moment. Kdyby si ji otec tehdy vzal s sebou, mohla mít úplně jiný život.

Pět dní strávených s potomky Františka Příborského bylo pro mne velkým zážitkem. Radovat se spolu

s nimi, sledovat jejich „rodinnou chemii“, seznamovat se s jejich příběhy. Loučení je dojemné, ale ne definitivní. Anne a Janet už mají na srpen zakoupenou letenku do Čech. Pojedou k Mileně do Starých Hamrů. Plánují zajít k pomníčku padlým ve Frýdku se jménem Mileniny matky Marie Petrošové a vystoupat z Morávky na Kotař, kudy s jejím otcem převáděla na jaře a v létě 1939 uprchlíky z protektorátu do Polska. A k návštěvě se chystají i ostatní. Frankovi bude příští rok 80 let, to bude další důvod k setkání.

PI

PAVLA PLACHÁ (1976) absolvovala Filozofickou fakultu UK v Praze, obor historie–germanistika.

Pracovala v Kanceláři pro odškodnění obětí nacismu při Česko-německém fondu budoucnosti. Od roku 2017 působí v Ústavu pro studium totalitních režimů. Specializuje se na perzekuci žen v nacistických koncentračních táborech. Vydala monografii *Zpřetrhané životy. Československé ženy v nacistickém koncentračním táboře Ravensbrück v letech 1939–1945* (Pulchra – ÚSTR, Praha 2021).